

בבא בתרא קמא

משה שווערד

1. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד א

למימרא דבת עדיפא ליה מברא – [1] דיהיב לה לנקבה מאתים זוז דהיינו שני מנין.

2. רש"ש מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד א

שם למימרא דבת עדיפא ליה מבן כו'. ק"ל לדעת הרא"ש בפ' דלעיל סי' נ"ג בסופו דאם אמר תנו מאתים זוז לפלוני בני. מתנה נתן לו יתר על חלקו בירושה. [2] א"כ בפשוט י"ל דמיירי בהיה לו בנים ולכן אם יהיה הנולד בן דיטול לבד זה חלק ירושה אינו נותן לו יתרון אלא מנה אבל אם תהיה נקבה שלא תטול כלום בירושה נותן לה מאתים:

כל שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה

3. יד רמה על בבא בתרא דף קטז/א

מה. א"ר יוחנן משום רשב"י כל שאינו מניח בן ליורשו הקדוש ברוך הוא מלא עליו עברה כתיב הכא והעברתם וכתוב התם יום עברה היום ההוא. [1] ודוקא היכא דלא עסק בפריה ורביה.

4. הרי"ף על עין יעקב ב"ב קטז [2]

כל מי שאינו מניח בן וכו'. אפשר לומר שלא אמר כל מי שאין לו בן לרמוז שמדבר צמי שיהיה לו ומתו הצנים בעומו ולא מהו הצנות צודאי כי גדל עונו ונתמלא הקב"ה עברה וזכו והעברתם את נחלתו לכהן זכו עברה גמורה שנתמלא הקב"ה עליו. וזכו טעם

5. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף קמא/א

(תפ) דף קמ"א. לענין ירושה בן עדיף משום דבת מסכת נחלה, ואף דאיסורא ליכא בזה"ז מ"מ איכא קפידא בזה, [3] אבל קשה לומר מה"ט מלא עליו עברה, וי"ל דהא דמלא עליו עברה. ודאי אין הכונה מפני שאין לו בן דהרי אנוס הוא, אלא הכונה דמזה מוכח דהקב"ה מלא עליו עברה שאינו זוכה לבן אלא לבת:

6. תורת חיים מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד א

והאמר רבי יוחנן כל שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה על חטאיו אשר חטא ולכך הענישו שיפלו נכסיו לפני הבת ולא זכה לבן שיירש את נכסיו

7. ספר תורת חיים על בבא בתרא דף קמא/א

למימרא דבת עדיפא ליה מבן והאמר ר' יוחנן וכו'. הא פשיטא ליה דבן עדיף מבת מדכתיב וכן אין לו והעברתם את נחלתו הא יש בן בן קודם [א] אלא הכי קאמר למימרא דלדידיה פי' לאב ניהא טפי שתירש הבת ממה שיירש הבן והאמר רבי יוחנן כל שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה על חטאיו אשר חטא ולכך הענישו שיפלו נכסיו לפני הבת ולא זכה לבן שיירש את נכסיו אלמא ניהא ליה לאב טפי שיירש הבן את נכסיו ממה שתירש הבת מדקחשיב ליה לעונש כשהבת יורשת אותו, ולהכי נקט למימרא דבת עדיפא ליה מבן ולא קאמר למימרא דבת עדיפא מבן ומשני דירושה שאני דודאי עונש הוא שלא יקרא שם המת על נחלתו אבל לענין הרוחה בת חביבא ליה ושמאל אמר דלענין הרוחה נמי בן חביב ליה טפי מבת אלא דבמבכרת חביב ליה טפי שתרויה מבבן ומתניתין במבכרת איירי:

8. רש"ש מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד א

שם והאריו"ח כל מי שאינו מניח בן ליורשו כו'. לכאורה בלא דרשת ריו"ח מוכח מהא דרחמנא אמר דבת אינה יורשת במקום בן. [4] ואולי י"ל פ' כוונת ריו"ח אם יש לו בן ואינו מניחו ליורשו אלא שנותן במתנה לבת. וא"כ מוכח דגם האדם מעצמו יש לו לתת לבן יותר מלבת. ובזה א"ש דלא פריך לעיל (קט"ז) מהך דריו"ח על הא דאמר דין גרמא כו' ע"ש ותבין. אולם מהרמב"ן שהביא המהרש"א שם מוכח דאינו מפרש כן:

9. ספר בניהו בן יהודע על בבא בתרא דף קמא/א

כל מי שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה. נראה בס"ד, עברה מספר זרע, כיון דאין לו זרע מלא עליו עברה, שיתהפך זרע לעברה.

פנינים משלחן הגר"א

לזכר. והבור רק אין בו מים.

דרשו חז"ל (שבת כב, א) "מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו". נראה לבאר על דרך רמז. בידוע כי מים הוא תורה. כפי שנאמר (ישעיה נה, א) "הוי כל צמא לכו למים", ודרשו חז"ל דכאן על התורה (עי' תענית ז, א). זהו שאמרו "מים אין בו, פירוש האדם שאין בו תורה, נחשים ועקרבים יש בו, פירוש, שעבוד

מאד שיהיו בו כל חמדות המגונות והנפסדות, שדומים לנחשים ועקרבים. אבל התורה מכשרתו להיות צדיק וחסיד, כמו שאמרו באבות (ו, ב) "ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן וכו'".

האשמים בכל זה הם האבות שלא חינכו את בניהם על דרך התורה, ולכן מענישים אותם גם על עוונות זרעם. על דרך זו פירש מה דאיתא במסכת בבא בתרא (קטז, א) "כל שאינו מניח בן ליורשו, הקביה מלא עליו עברה". ולכאורה קשה, וכי לא די שדנים אותו שאין לו בן, עוד מתמלא עליו עברה, הלא זה דבר שאינו ביד אדם שיהיה לו בן.

אך פירש, שיש שני מיני ירושות, אחד שהאדם המת מניח לבניו החיים ירושת הון ועושר. אך יש ירושה גדולה מזו, היינו שאם האדם המת הניח בעולם הזה בנים זרע ברוך ה' עוסקים בתורה ומצוות, זו הירושה שהבן החי מוריש לאב המת". זהו שאמרו כל שאינו מניח בן ליורשו, פירוש, שבכל עמלו שעמל בעולם הזה, היתח כוונתו רק להרבות הון עתק להוריש לבניו אחר מותו. אבל על זאת לא השתדל בעולם הזה, שיהיה לו בן עוסק בתורה ומצוות, למען שגם הוא יוכל לירש את הבן בעולם הבא, כידוע שברא מזכא אבא (סנהדרין קד, א), משום כך הקביה מלא עליו עברה. כי הוא עצמו גרם שלא יהיה לו בן טוב, שיוכל ליורשו על ידי זה בעולם הבא.

ישערי הקודש, על סי' עבודת הקודש להחיד"א, מרבי יהושע ב"ר מאיר הכהן, מוולוז'יין, וילנא תרס"ז, עם הסכמות נלחבות מגדולי דור"י

11. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף קמ"א

(תפ) דף קמ"א. [ב] לענין ירושה בן עדיף משום דבת מסבת נחלה, ואף דאיסורא ליכא בזה"ז מ"מ איכא קפידא בזה... (תפא) מצוה לזון את הבנות וק"ו לבנים דעסקי באורייתא, וקשה דבלאו ה"ט נמי המקודש מחברו קודם לחבירו - הוריות י"ג - ואיש קודם לאשה להחיותו, ועיין באהבת חסד סוף פרק ה':

12. מהרש"א על בבא בתרא דף קמ"א

גמ' בת תחלה סימן יפה לבנים כו' ואיכא דאמרי דלא שלטא עינא כו'. וי"ל דלענין בכורה קאמר כשתהיה הבת תחלה לא יהיה בכור בין האחים ותרבה חלק האחין אבל כשהיה בן תחלה הוא ממעט חלק שאר כל האחין והיינו דלא שלטא עינא בישא דכשהיה בן תחלה ונוטל פי שנים הכל נותנין בו עין הרע וגם אחיו מתקנאין בו וק"ל:

13. ספר בניהו בן יהוידע על בבא בתרא דף קמא/א

שם, בת בתחלה סימן יפה לבנים. נ"ל בס"ד, יש סגולה להביא בנים זכרים לכיון קודם הזווג בפסוק [דברים ל"ג ד'] תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, בשמות ונקודות שבו, ופסוק זה סופו וראשו בת, וזהו שאמר בת בתחלה שיכוין בו בתחלת הזווג, סימן יפה לבנים, כלומר סימן יפה להוליד בנים על ידו...

14. ספר בניהו בן יהוידע על בבא בתרא דף קמא/א

שם אמר רב חסדא ולדידי בנתן עדיפה לי. נ"ל בס"ד, דקדק לומד לדידי, יען כי הוא עצמו אמר בת בתחלה סימן יפה לבנים, דדייק לומר דוקא לבנים היא סימן יפה משום דמרביה להו, אבל לאביה אינה סימן יפה כי מפסיד מצות פדיון הבן, אמנם זה איירי באנשים ישראלים אבל בכהנים לא אפסידו דאין נוהג בהם מצוות פדיון הבן, אם כן אדרבה תבא בת בתחלה עדיף ליה כדי שתשמשו, וידוע דרב חסדא היה כהן, ולזה אמר אף על פי שאמרתי סימן יפה לבנים ולא לאביה, הנה לדידי שאני כהן ואיני מפסיד מצות פדיון, בנתן עדיפי לי, שיבואו בתחילה כדי שישמשוני ויעסקו בצרכי הבית:

15. תוספות מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד א

לדידי בנתן עדיפן לי מבני – [1] פי' בקונטרס שלא נתקיימו לו בנים ואין נראה דהרבה בנים היו לו כדאשכחן (לעיל ה.) ר"נ בר ר"ח (לעיל ז:) מר ינוקא ומר קשישא בני ר"ח (ע"ז יא:) רב חנן בר ר"ח וכן רב מרי ורב פנחס בני ר"ח בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיז.) [2] אלא נראה לר"י דלהכי קאמר בנתן עדיפן לי מבני לפי שהיו חתני גדולי הדור רבא (ורב מרי בר חמא) ומר עוקבא בר חמא.

• עיין בהגהות יעב"ץ

16. ספר בניהו בן יהוידע על בבא בתרא דף קמא/א

שם אמר רב חסדא ולדידי בנתן עדיפה לי. [3] נ"ל בס"ד, דקדק לומד לדידי, יען כי הוא עצמו אמר בת בתחלה סימן יפה לבנים, דדייק לומר דוקא לבנים היא סימן יפה משום דמרביה להו, אבל לאביה אינה סימן יפה כי מפסיד מצות פדיון הבן, אמנם זה איירי באנשים ישראלים אבל בכהנים לא אפסידו דאין נוהג בהם מצוות פדיון הבן, אם כן אדרבה תבא בת בתחלה עדיף ליה כדי שתשמשו, וידוע דרב חסדא היה כהן, ולזה אמר אף על פי שאמרתי סימן יפה לבנים ולא לאביה, הנה לדידי שאני כהן ואיני מפסיד מצות פדיון, בנתן עדיפי לי, שיבואו בתחילה כדי שישמשוני ויעסקו בצרכי הבית:

17. ספר חדושי אגדות חלק שלישי עמוד קכז - מסכת בבא בתרא

(שם קמ"א ע"א). א"ר חסדא ולדידי בנתן עדיפין לי מבני: לדידי בנתן עדיפי נראה [4] מפני שכל בנותיו היו חכמות צדקניות ויותר עדיפי מן הזכרים שלו לפי ערך הזכרים כי דרך הזכר להיות צדיק ונשים דעתן קלות אפילו אם תאמר שהיו בניו של רב חסדא כשרים מ"מ בנותיו לפי ערך מה שדרך להיות הנקיבות בערך הזכרים היו הנקיבות עדיפי מה שהיו כל בנותיו חכמות צדקניות וזהו פי' לדידי בנתן עדיפי שהבנות שלו היו חשובות מאוד והיו עדיפי לפי ערך הזכרים וזה נכון:

18. רמב"ן על בראשית פרק כד פסוק א

ברך את אברהם בכל - בעושר ונכסים וכבוד אורך ימים ובנים, וזאת כל חמדת האדם (אבן עזרא) והזכיר הכתוב זה לאמר כי היה שלם בכל, לא חסר דבר זולתי שיראה בנים לבנו שינחלו מעלתו וכבודו, ולכן התאווה לזה: ולרבותינו בזה ענין נפלא - אמרו (ב"ב טז:) וה' ברך את אברהם בכל, רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת, רבי יהודה אומר בת היתה לו, אחרים אומרים בת היתה לו ובכל שמה דרש רבי מאיר שלא היתה לו בת לאברהם, וזו לו לברכה כי לא היה יכול להשיאה רק לבני כנען הארורים, ואם ישלחנה לארצו גם כן תעבוד שם עבודה זרה כמותם, כי האשה ברשות בעלה, ואברהם לא יחפוץ שיצא זרעו הכשר משרה אשתו חוצה לארץ, ואף כי יעבוד עבודה זרה ורבי יהודה דרש כי בת היתה לו, דאפילו ברתא לא חסריה רחמנא (שם קמא), והיא הברכה בכל, כי היה לו כל אשר יחמדו האנשים לא חסר דבר ובאו אחרים והזכירו שם הבת: ובאמת שאין הכוונה לאחרים והמחלוקת להם עם רבי יהודה להודיע אותנו שם הבת הזאת בלבד, וחלילה להם שיוציאו ברכתו של אברהם שהיא גדולה וכללית לענין זה, שיאמר הכתוב כי ברך אתו השם בבית אחת ששמה כך: אבל אחרים חדשו בפירוש הכתוב הזה ענין עמוק מאד ודרשו בזה סוד מסודות התורה, ואמרו כי "בכל" תרמוז על ענין גדול, והוא שיש להקב"ה מדה תקרא "כל", מפני שהיא יסוד הכל, ובה נאמר (ישעיה מד כד) אנכי ה' עושה כל, והוא שנאמר (קהלת ה ח) ויתרון ארץ בכל הוא, יאמר כי יתרון הארץ וטובה הגדולה השופע על כל באי עולם בעבור כי בכל היא, והיא המדה השמינית מי"ג מדות, ומדה אחרת תקרא בת נאצלת ממנה, ובה הוא מנהיג את הכל, והיא בית דינו של הקב"ה הנרמז במלת וה' בכל מקום (ב"ר נא ב), והיא שנקראת כלה בספר שיר השירים, בעבור שהיא כלולה מן הכל, והיא שחכמים מכנים שמה כנסת ישראל במקומות רבים בעבור שהיא כנוסת הכל והמדה הזאת היתה לאברהם כבת, כי הוא איש החסד ויתנהג בזו, ולכך אמרו אחרים כי אין הברכה הזאת שנתברך בכל רומזת על שהוליד בת משרה אשתו, או שלא הוליד, אבל היא רומזת ענין גדול שברך אותו במדה שהיא בתוך מדת הכל ולכן תקרא גם היא כל, כלשון כי שמי בקרבו (שמות כג כא) והנה הוא מבורך בשמים ובארץ, ולכך אמר בה' אלקי השמים ואלקי הארץ...

19. רבנו בחיי על בראשית פרק כד פסוק א

וה' ברך את אברהם בכל. על דרך הפשט פירושו בכל דבר, כלומר שהיה שלם בכל, בעושר ונכסים וכבוד ואורך ימים, אין חסר לנפשו מכל אשר יתאוה רק יתראה בנים לבניו, ומפני שהתאוה לזאת השביע את עבדו שילך בשליחות זה: ועל דרך המדרש (בבא בתרא טז ע"ב) וה' ברך את אברהם בכל רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת, רבי יהודה אומר בת היתה לו, אחרים אומרים בת היתה לו ובכל שמה. כיוון רבי מאיר לומר כי הברכה היא שלא היתה לו בת מפני שלא היה יכול להשיאה כי אם לבני כנען הזרע המקולל, ואף אם יתחתן עם אנשי ארץ מולדתו גם שם היתה עובדת עבודה זרה בכללם כי האשה ברשות בעלה. וכיוון רבי יהודה לומר כי בת היתה לו, ואפילו בת לא חסריה רחמנא, והיא הברכה בכל, כי היה לו כל מה שיש בטבע בני אדם להתאוות להם בנים ובנות:

וכוונת אחרים באומרו בת היתה לו ובכל שמה, גילה לנו במאמר זה סוד גדול, וביאר שאין הכוונה בברכה זאת במה שהיתה לו בת או לא היתה לו בת, אין הכוונה בברכת עסקי הגוף כלל כי אם בברכה בעסקי הנפש. ועל דרך הקבלה ביאור הענין שזכה אברהם ע"ה והשיג המדה ששמה כל, אשר כל המתברך בה מתברך בשמים ובארץ. ומזה אמרו אחרים בת היתה לו, כלומר מדה היתה לו, מלשון אלפים בת יכיל (מלכים א ז, כו), ואמרו ובכל שמה, מפני שהיא בתוך מדת הכל, נאצלת מן המדה ששמה כל, והנאצלת הזאת תקרא בת, והיא בית דינו של הקב"ה, ולכך אמר וה' ברך, ולא אמר ויברך ה', והבן הכלל הזה כי הענין נסתר, והרמב"ן ז"ל גילהו בפירושו והרחיב בו הביאור יותר מדאי:

20. ספר פחד יצחק (פסח:מאמר פ)

לחד מאן דאמר הך דכתיב ברך את אברהם בכל, היינו שלא היתה לו בת. וצריך ביאור, ברכה זו כיצד היא מתפרשת? הלא קיום מצות פריה ורביה הוא דוקא על ידי בן ובת, וכלום מניעת מצות זו ברכה יש בה? ונראה, דאם היתה לו בת לאברהם אבינו, גם עליה היה חל המיעוט של ביצחק יקרא לך זרע. ולא היתה מתיחסת אחר אברהם אבינו. וממילא לא היתה מתקיימת על ידח מצות פריה ורביה. זו היא הברכה, שלא היתה לו בת משוללת יחוס.

21. תוספות מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד א

בת היה לו ובכל שמה - וא"ת ולמה לא השיאה ליצחק למ"ד בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:): דבן נח מותר באחותו [1] וי"ל דשמא קטנה היתה ולא רצה עדיין להשיאה ליצחק [2] אי נמי מהגר היתה לו ולא משרה ולכך לא רצה להשיאה ליצחק.

22. ספר דבר יעקב

דן האם היה לאבות דין של בן נח, ומוכיח מתוס' דידן ששיטת תוס' שהיה להם דין של בן נח. ומביא הרמב"ן [עה"ת ויקרא כד-י] שמביא שיטת חכמי הצרפתים שהיה להם דין בן נח, והרמב"ן חולק וסובר שהיה להם דין ישראל. ומביא ראיה מהגמ' [קידו' יח.]. שאומרת עשיו ישראל מומר היה [עין קו"ש אות נד].

וכתב הפרשת דרכים שמ"מ קושית התוס' צ"ב, שהרי האבות קיימו כל התורה [כדאיתא ביומא כח: וקידו' פב. שאברהם קיים כל התורה], וא"כ יצחק לא היה נושא אחותו.

ולפי הרמב"ן [הנ"ל באות יב] י"ל שהכא עדיף לשאת אחותו [שמותרת לבן נח] כיון שע"ז יביא לקיום התורה, משא"כ אם אחותו תינשא לאחד יש לחוש שתעבוד ע"ז כמותם, ולכן הקשו התוס' שלמ"ד שהיתה לו בת היה לו להשיאה ליצחק.

[ג] בא"ד - וא"ת למה לא השיאה ליצחק למ"ד בפרק ארבע מיתות דבן נח מותר באחותו - היעב"ץ מתרץ דאחרי שאברהם נימול הדאי לא היה לו יותר דין בן נח.
המל"מ [בפרשת דרכים דרוש א' ד"ה וראיתו]

23. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף קמ"א/א

הא מני רבי יהודה היא. פירש רשב"ם דרבי יהודה ניחא ליה בהרווחת הבת. ולא נהירא דאם כן היינו שנויא קמא דקאמר לענין נחלה בן עדיף אלא דהכי קאמר רבי יהודה היא דסבר מצוה לזון את הבנות משום דעדיפא ליה בנתא. ... הרא"ש ז"ל:

24. ספר תורת חיים על בבא בתרא דף קמ"א/א

ואיבעית אימא הא מני ר' יהודה היא. פירש רשב"ם ז"ל מתניתין ר' יהודה שחפץ בהרוחה דבת כדמפרש לקמן כו' משמע מפירושו דהשתא נמי צריך לחלק בין ירושה להרוחה, ותימה דא"כ מאי ואיבעית אימא היינו שינויא קמייתא ואי משום דמשכח תנא דחייש בהדיא להרווחת דבת הוה ליה למימר לעיל לענין הרווחת בתו עדיפא ליה וכדדבי יהודה דתניא מצוה לזון וכו'. ולעיל נמי פירש רשב"ם ז"ל לענין הרווחת בתו עדיפא לפי שאינה יכולה לחזור אחר מזונותיה כזכר משמע נמי דהיינו הך שינויא מדפירש טעמא משום מזונות דהיינו כדדבי יהודה נראה דהא דקאמר לענין הרווחת בת עדיפא ליה לאו משום מזוני הוא אלא דסבירא ליה דבת חביבא ליה לאב לענין הרווחת טפי מבן והדר קאמר ואיבעית אימא ירושה והרווחת כי הדדי נינהו ומתניתין רבי יהודה היא דלרבי יהודה לעולם האב יש לו געגועין על בתו טפי מעל בנו משום זילותא ומי שאינו מניח בן ליורשו והבת יורשת נכסיו לאו עונש הוא לרבי יהודה לענין נכסיו דאדרבא בהכי ניחא ליה טפי שיפלו נכסיו ביד בתו משום זילותא ונהי דודאי עונש גדול הוא למי שאינו מניח אחריו בן דברא כרעא דאבוה הוא וכאלו אינו מת מ"מ לענין מה שהנכסים נופלין ביד הבת לאו עונש הוא דאדרבה בהכי ניחא ליה לרבי יהודה כיון דחייש לזילותא וקרא דזהעברתם איצטריך ליה לרבי יהודה להא דדריש ליה בריש פרק יש נוחלין במקום בת אתה מעביר נחלה וכו', והא דאמר רבי יוחנן משום ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל שאינו מניח בן וכו' ר' מאיר היא דלדידיה בכל מקום הבן חביב לאב יותר מבת כיון דעסיק בתורה:

25. תוספות מסכת בבא בתרא דף קמ"א עמוד א

אידך מנה הוי ממון המוטל בספק – [1] לרבנן דאמרי (ב"ק מו.) המוציא מחבירו עליו הראיה הוי הכל בחזקת הזכר שהוא יורש לאחר מיתה [2] אי נמי אפילו כרבנן ואיכא לאוקומה בחיי האב שאין הזכר מוחזק יותר מן הנקבה.

26. חדושי הרמב"ן על מסכת בבא בתרא דף קמ"א/א

ולא ידעינן הי מינייהו כו' אידך מנה הוה ליה מנה המוטל בספק וחולקין. [1] פי' אליבא דסומכוס, דאליבא דרבנן אוקי ממונא בחזקת זכר שהוא יורש ועל הנקבה להביא ראיה, ואם היו שם יורשין אחרים דוחין אותן ואין להם אלא אם כן כתבו הרשאה זה לזה, ומ"מ הזכר נוטל יותר כפי חלקו המגיעו באותו מנה כשהוא בא לחלוק עם אחיו, ולפיכך לא כתבה רבינו הגדול ז"ל לפי שהיא שנויה כסומכוס:

27. חדושי הר"ן על בבא בתרא דף קמ"א/ע

ואידך מנה ה"ל ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין. פי' והא מני סומכוס היא דס"ל הכי, [1] אבל אנן כרבנן קי"ל דהמוציא מחבירו עליו הראיה, והרי היורשים מוחזקים בנכסים ולפיכך לא כתבה הריא"ף ז"ל:

28. יד רמה על בבא בתרא דף קמ"א/א

...הו"ל ממון המוטל בספק וחולקין. [3] ואפי' לרבנן דפליגי עליה דסומכוס, דבשלמא התם איכא לאוקומיה לממונא בחזקתיה דמריה קמא והו"ל אידך המוציא מחבירו עליו הראיה, אבל הכא תרויהו כי הדדי נינהו וליכא חד מיניהו דלהוי מוציא מחבירו, הילכך חולקין:

29. שו"ת תשב"ץ חלק ב סימן רעב

ממון המוטל בספק בכל חקתיו ובכל משפטיו... וכן בההיא דאמרי' בפ' מי שמת (קמ"א ע"א) זכר תחל' מאתים נקב' אחריו ולא כלום. נקב' תחל' מנה זכר אחריה מנה וילד' זכר ונקב' ולא ידע' הי מיניהו נפיק ברישא דדייני' התם דזכר שקיל מנה ממ"נ אידך מנה הוי ממון המוטל בספק וחולקין טעמא נמי משום דהא מילתא אי אפשר לברורה כלל. ולית לחד מיניהו חזק' כלל בההוא מנה דנפל בי' ספיקא ומש"ה חולקין. ואע"ג דאיכא למימר דממונא בחזקת יורשין היא ואי תבע זכר דחו לי' ואי תבעה נקב' דחו לה. איכא למימר דבכותבין הרשא' זה לזה עסקינן ובהרשא' תבעי מכח שניהם ובתר הכי פליגי כדאמר' [4] אי נמי לאו ממונא בחזקת יורשין הוא דכיון דסליק אבוהון נפשי' מההוא ממונא מקמי דמאית לית לי' ליורשין בי' חזק' ובחזקת זכר ונקב' קיימי משעת מיתת האב.

30. תוספות גיטין דף יג/ב

לדבר שאינו בעולם מי אמר - ... וא"ת מהיכא שמעינן ליה לר' מאיר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו מההיא דקתני (שם צג:) לאחר שאתגייירי וששתחררי מקודשת מההיא גופא שמעינן נמי דאדם מקנה לדבר שלא בא לעולם דהא קתני לאחר שאתגיייר לאחר שאשתחרר דמקודשת ויש לומר דעובד כוכבים ועבד איתנהו בעולם אלא שמחוסרים גירות

ושחרור ולא דמו לנולדים דליתנהו בעולם כלל ואע"ג דילפינן מינה דאדם מקנה לר"מ פירות דקל ולא מפלגינן היינו משום דאית לן למימר דקאי בשיטתיה דרבי אלעזר בן יעקב דאמר (קידושין סב:) האומר פירות ערוגה זו מחוברין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו התלושין לכשיביאו שלישי ויתלשו דבריו קיימין:

31. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף קמב/א
(תצג) ומ"ש תוס' דשאני לאחר שאתגייר מהגוף בעולם. **קשה דהא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי והוי כגופא אחרינא...**

32. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף קמא/ב
וליאמא ליה רבי יוחנן בן ברוקה היא דאמר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימים. כלומר דכיון דרבי יוחנן בן ברוקה אמר דאפילו בלשון ירושה מהני אלמא סבירא ליה דכל מה שאדם נותן לכל מי שראוי ליורשו הרי הוא לו כירושה הבאה מאליה ומשום הכי אפילו עובר זכי. ופסק דלא שמעינן ליה לרבי יוחנן בן ברוקה אלא למי שהוא בעולם שהוא ראוי לירש ירושה הבאה מאליה ולפיכך זוכה אף במה שמרבה לו מורישו אבל עובר אין לו זכות עכשיו אף בירושה הבאה מאליה וכיון שכן אי אפשר שיזכה במתנת מורישו ומשום הכי אקשינן ולימא ליה רבי יוחנן בן ברוקה היא דסבר לה כרבי יוסי דאמר עובר קני וכיון שהוא זוכה בירושה הבאה מאליה אף במתנת מורישיה הוא זוכה דלרבי יוחנן בן ברוקה שוין הם. הר"ן ז"ל ועיין בחידושי הרמב"ן ז"ל:

33. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף קמא/ב
וזה לשון הרא"ש ז"ל, ולימא ליה רבי יוחנן בן ברוקה. דסלקא דעתין דרבי יוחנן בן ברוקה התורה נתנה רשות לעשות אחד מן יורשיו יורש באמירתו לכל מי שראוי ליורשו ועובר הנולד לאחר מיתת אביו ראוי נמי לירש ואפילו למאן דאמר המזכה לעובר לא קנה ואפילו לרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי בירושה הבאה מאליה מכל מקום לכשיולד ראוי לירש הילכך לרבי יוחנן בן ברוקה ראוי לעשות יורש באמירתו. אימור דשמעת ליה לרבי יוחנן בן ברוקה לדבר שישנו בעולם כו'. כלומר אף על גב דרבי יוחנן בן ברוקה סבירא ליה דיכול להוריש לא כעין ירושה ממש אלא כעין מתנה ואינו יכול להוריש למי שאינו בעולם כמו שאינו יכול ליתן למי שאינו בעולם. ולימא רבי יוחנן בן ברוקה היא דסבר כרבי יוסי סלקא דעתיה דמקשי דהא דשני ליה דרבי יוחנן בן ברוקה לא קאמר לדבר שאינו בעולם דמפשטא דמתניתין קא דייק הכי דקאי רבי יוחנן בן ברוקה אהיה דקאמר בתי תירשני במקום שיש בן שישנה לבת בעולם וכהאי גוונא קאמר דבת בין הבנות מהני אבל לדבר שאינו בעולם לא שמעינן ליה דקאמר ולהכי מקשי ודילמא סבר כרבי יוסי בירושה הבאה מאליה וכיון שהוא עכשיו ראוי לירש הילכך ראוי ליורשו קרינן ביה. ומשני מי יימר דסבר כרבי יוסי דמסתמא לא סבירא ליה דאי סבר כרבי יוסי לא משתמיט בשום מקום דהוה אמר הכי. אי נמי הכי קאמר מי יימר דאמירה הויה בירושה הבאה מאליה דאפילו סבר כרבי יוסי לא הוה אמר הכי דמסתמא דבור בלשון ירושה לא חשיב כירושה הבאה מאליה דנימא דמהני כעובר דלא מהני טפי ממתנה בקנין. עד כאן לשונו בתוספותיו:

34. חדושי הר"ן על בבא בתרא דף קמא/ע
וליאמא ליה ר' יוחנן בן ברוקה היא דאמר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין. כלומר דכיון דר' יוחנן ב"ב אמר דאפי' בלשון ירושה מהני אלמא ס"ל דכל מה שאדם נותן למי שהוא ראוי ליורשו הרי הוא לו כירושה הבאה מאליה ומש"ה אפי' עובר זכי, ופריק דלא שמעי' ליה לר' יוחנן ב"ב אלא במי שהוא בעולם שהוא ראוי לירש ירושה הבאה מאליה ולפיכך זוכה אף במה שמרבה לו מורישו אבל עובר אין לו זכות עכשו אף בירושה הבאה מאליה וכיון שכן א"א שיזכה במתנת מורישו, ומש"ה אקשי' ולימא ליה ר' יוחנן ב"ב היא דסבר לה כר' יוסי דאמר עובר קני, וכיון שהוא זוכה בירושה הבאה מאליה אף במתנת מורישיה הוא זוכה דלר' יוחנן ב"ב שוין הן:

35. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף קמא/ב
(תצג) שם ע"ב. ולימא ריב"ב היא דסבר כר' יוסי, ופירש בשיטה בשם הר"ן דכיון שהוא זוכה בירושה הבאה מאליה אף במתנת מורישיה זוכה דלריב"ב שוין הן, אבל בתוס' הרא"ש כתב דדיבור בלשון ירושה לא חשיב כירושה הבאה מאליה דלא מהני טפי ממתנה בקנין, ולשיטה זו פשיטא דאין יכול להוריש דבר שלב"ל ודבר שאינו ברשותו, וכן אין יכול להוריש בע"כ של היורש אבל לדעת הר"ן אפשר דמהני בכה"ג, ובדברי הר"י מיגש לעיל דף קל"א מפורש דאין יכול להוריש דבר שלב"ל, והרמ"ה כתב דיכול לתת מלוה לריב"ב אף דא"א להקנותה, ומזה נראה כדברי הר"ן. [מ"ש למעלה אם יכול ליתן דבר שאינו ברשותו במתנת שכ"מ מפורש בשו"ת ר"ח או"ז סי' קי"א דמהני אפילו למ"ד טעמא משום דאיתא במעמד שלשתן, והוא כדעת הרמב"ן דמלוה מיקרי אינו ברשותו ומ"מ מהני מעמד שלשתן, וא"כ ה"ה לגזילה דנקנה במעמד שלשתן]: